

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra filmových studií

Bakalářská práce

Viktor John

Klub kutnohorských kinoamatérů v letech 1978-1989

Film amateurs club in Kutná Hora in 1978-1989

Praha 2023

Vedoucí práce Mgr. et MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph.D.

Poděkování:

Děkuji vedoucí této práce Mgr. et MgA. Tereze Czesany Dvořákové, Ph.D. za cenné poznatky a kritické poznámky k práci. Taktéž děkuji Marii Barešové z Národního filmového archivu za pomoc s prvotními rešeršemi. Velké díky patří Alexandře za pomoc s korekturami a přátelům a rodině za neutuchající psychickou podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Klíčová slova (česky)

Amatérský film, Kutná Hora, normalizace

Klíčová slova (anglicky)

Amateur film, Kutná Hora, normalization

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se věnuje klubu kinoamatérů v Kutné hoře, taktéž známém jako kutnohorské Filmové studio, v letech 1978-1989. Cílem práce je sledovat kinoamatérské hnutí optikou každodennosti a rozkrýt na příkladu jednoho klubu, jak mohl vypadat život filmového amatéra za normalizace. Práce odpovídá na otázky, jaké měl amatér místo v klubu, jak jej klub formoval, jak se realizoval mimo filmování, jak probíhala spolupráce mezi jednotlivými filmovými amatéry či jak probíhalo natáčení filmů na tzv. společenskou objednávku. Primárními zdroji jsou archiválie uložené ve Státním okresním archivu Kutná Hora a rozhovory s dlouholetým vedoucím klubu Bohuslavem Kučerou. Úvodní dvě kapitoly zasazují práci do širšího kontextuálního rámce amatérského filmu, které Filmové studio mohly ovlivňovat. V dalších kapitolách jsou popsány pomocí rešerše archiválií a metody orální historie různé aktivity a úkoly, které musel na denní bázi člen kutnohorského Filmového studia provádět, dále pak samotná tvůrčí praxe i polistopadový vývoj klubu a jeho rozpad. Práce tak přibližuje každodenní život amatérských filmařů v Kutné Hoře a ukazuje, jak za doby normalizace toto uskupení mohlo fungovat.

Abstract:

This bachelor thesis is dedicated to a film amateur club in Kutná Hora, also known as Kutná Hora's Film studio, between the years 1978-1989. The goal of this thesis is to describe the film amateur movement through the perspective of everyday life and to try to understand how a life of a film amateur could look like during normalization years in Czechoslovakia. This thesis answers questions of what was the role of amateurs organized in a club, how they were formed by the club, how they realized themselves apart from the filming itself, how they cooperated together or how they shot so-called societally-ordered films. The primary sources are State Regional Archives in Kutná Hora and interviews with longtime serving head of this club, Bohuslav Kučera. The first two chapters embed this thesis to a wider contextual framework withing amateur film which influenced the Film studio. In the next chapter we describe through archives and oral history method diverse activities and tasks which an amateur in Kutná Hora had to conduct on daily basis. Furthermore, the thesis is concerned with the actual creative practice within the club and with a short description of the development of the club after Velvet revolution and its further disorganization. This thesis shows the everyday life of amateur filmmakers in Kutná Hora and describes how this organization could function during the normalization years.

Obsah

1. ÚVOD A METODOLOGIE	7
2. KONTEXT DOBY, ROZMACH ZUČ A KINOAMATÉŘI Z KUTNÉ HORY	9
3. KAŽDODENNOST FILMOVÉHO STUDIA	14
3.1. KUTNOHORSKÝ AMATÉR	14
3.2. AMATÉR A TECHNOLOGICKÉ MOŽNOSTI	18
3.3. SÍTĚ VZTAHŮ MEZI AMATÉRY	19
3.4. KINO AMATÉRSKÝCH FILMŮ	21
3.5. POŘADATELSKÁ ČINNOST	25
3.6. ARCHIVNÍ ČINNOST	26
4. PROCES VZNIKU FILMŮ	28
4.1. DRAMATURGICKÉ PLÁNY	28
4.2. PROCES FILMOVÁNÍ	30
4.3. FILMY NA SPOLEČENSKOU OBJEDNÁVKU	31
5. ROZPAD KLUBU	34
6. ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ	35
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	37

1. Úvod a metodologie

Historička a teoretička českého amatérského Alena Kučerová ve své studii o poválečném amatérském filmu napsala, že „[badatel] je před obrazem dějin amatérské tvorby uveden do rozpaků.“¹ Svoje tvrzení dávala do opozice k bádání o profesionálním filmu, který není tolik roztržštěný jako právě amatérský film. Roztržštěnost lze vztáhnout také k historickému výzkumu o amatérském filmu, pro který bohužel dodnes platí, že je velmi nekompletní, a dá se říct, že stále v začátcích. Neexistuje nějaká ucelená práce, která by do kontextu dávala celý amatérský film v Československu, ačkoli už se o to snažil Emil Pražan.³ Vzniklo již několik diplomových prací,⁴ které se nějaké části amatérského filmu před rokem 1989 věnují, ale téměř vždy jde o plochá konstatování, která vyjmenovávají úspěchy amatérů, co točili, kam jezdili na soutěže apod. Tomu, jak reálně amatérský film u nás za státního socialismu fungoval, se nikdo konkrétněji nevěnoval.⁵ Chybí zde tedy práce, která by amatérský film pojmenovávala „zevnitř“ a která by se zabývala každodenním životem kinoamatérů, jejich institucionálním a technickým zázemím nebo motivacemi pro tvorbu. K rozhodnutí psát o amatérském filmu vedl pocit nemožnosti najít vhodnou literaturu, která by nám mohla osvětlit, jak kinoamatéři jednali na každodenní bázi, jak natáčeli či spolupracovali.

K rozhodnutí věnovat se amatérskému filmu z pohledu každodennosti práci inspirovala kniha *Továrna Barrandov: Svět filmařů a politická moc 1945-1970* od Petra Szczepanika,⁶ která má sice s tímto textem tematicky pramálo společného, vychází však z metodologických impulsů *Nové filmové historie*, které bych rád aplikoval právě na amatérský film. *Nová filmová historie* přinesla do našeho oboru pro nás důležitou perspektivu každodennosti.⁷ Zároveň si všímá i toho, že „tvůrci filmů (nejen velké osobnosti hlavních tvůrců, jak tomu bylo v tradiční

¹ Alena Kučerová, *Poválečná amatérská kinematografie. Díl II., 1964-1974*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost 1975, s. 41.

³ Jeho *Kronika českého amatérského filmu*, vydaná v roce 2005, je dodnes asi největším zdrojem informací ze světa amatérského filmu v českých zemích, ačkoli jde do určité míry o silně subjektivní vzpomínkovou perspektivu. Viz. Emil Pražan, *Kronika českého amatérského filmu: 70 let ČKK*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu 2005.

⁴ Např. Alžběta Fličková, „Amatérský film v Boskovicích“ (Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity 2011). Nebo Štěpán Chalupa, „Přerovský amatérský film v letech 1969-1990“ (Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity 2021). Amatérskému animovanému filmu se věnoval Tomáš Hubáček, „Československý amatérský animovaný film“ (Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2017).

⁵ Částečný obraz konkrétnějšího vhledu do amatérského filmu nabízí alespoň Petra Lajdarová, „Amatérský film – vývoj a úspěšné fungování na příkladu situace v Královéhradeckém kraji“ (Magisterská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity 2011).

⁶ Petr Szczepanik, *Továrna Barrandov: Svět filmařů a politická moc 1945-1970*. Praha: Národní filmový archiv, 2016.

⁷ Petr Szczepanik, Úvod. *Nová filmová historie, kulturní dějiny a archeologie médií*. In: Petr Szczepanik (ed.), *Nová filmová historie*. Praha: Herrmann & synové 2004, s. 23.

historii, ale i méně významní členové štábů a technici) jsou vystaveni společenským tlakům a působení norem jako kdokoli jiný [...]. Tato skupina se řídí danými organizačními pravidly, nějak usměrňuje nábor nových členů, dělbu práce a rolí, vytváří si určitý veřejný obraz [...], používá specifický profesní jazyk, je zapojena do širšího kontextu a je předmětem zájmu veřejného diskurzu.“⁸ Předešlý citát se sice stále týká profesionálního filmu, ale se dá použít i na organizovaný amatérský film. I zde je důležitý pohled „zdola“, který se zaměřuje na jednotlivé procesy uvnitř určité komunity. Zároveň se ale stále tyto procesy nevytrácí z kontextu „velkých“ dějin, které je více či méně zasahují, a v našem kontextu státního socialismu je přímo ovlivňovaly.

Záměrem této práce je podívat se na amatéry organizované v klubech. Vědomě tak pomíjíme široké spektrum rodinných a dalších neorganizovaných kinoamatérů, což je téma na jiný typ samostatného výzkumu.

Vzhledem k již zmíněné absenci syntetizující studie padlo rozhodnutí zaměřit se v rámci bakalářského výzkumu pouze na jeden klub, a to klub amatérských filmařů v Kutné Hoře, taktéž známý jako kutnohorské Filmové studio.⁹ Orientačně se zabývám léty 1978 až 1989, což bude upřesněno v další kapitole, kde se mimo celkový kontext amatérského filmu zabývám částečně i předchozí historií kutnohorských kinoamatérů. Kapitola „Všednodennost Filmového studia“ hledá odpovědi na otázky, jak se kutnohorští amatéři vůbec do sféry organizovaného amatérského filmu dostávali, jak je klub formoval, jaké byly jejich aktivity a náplně mimo samotné filmování. Samotné tvorbě filmů se věnuje další kapitola s názvem „Proces vzniku filmů“, kde popisujeme systém financování amatérských filmů, jak kutnohorští na bázi komunity filmovali, a zároveň zde zmiňujeme i systém natáčení tzv. „filmů na společenskou objednávku.“ Poslední kapitola „Rozpad klubu a závěr“ se v krátkosti věnuje polistopadovému rozpadu studia.

⁸ Szczepanik, Úvod. Nová filmová historie, kulturní dějiny a archeologie médií, s. 24.

⁹ Za pomoc s rešeršemi ohledně toho, jaký klub zkoumat, děkuji kurátorce Sbírký zvukových záznamů Národního filmového archivu Marii Barešové.

2. Kontext doby, rozmach ZUČ a kinoamatéři z Kutné Hory

Ačkoliv se tato práce primárně zaměřuje na výklad historie skrze optiku každodennosti, potažmo skrze různé mikrohistorické analýzy, je stále nutné mít na paměti, že ve sledovaném období se nacházíme v období státního socialismu. „Velké dějiny“ mají v úhlu pohledu tohoto výzkumu spíše roli většího kontextu, který samozřejmě nelze pominout, protože více či méně zasahoval i do každodenní žité zkušenosti občana státně socialistického Československa. Zájem státního aparátu ovlivňovat ideologicky, organizačně i jinak se v určité míře objevoval i v oblasti amatérského filmu. V této kontextualizační kapitole chci téma kinoamatérství zasadit do historických souvislostí let 1978-1989, zaměřím se částečně i na téma amatérského filmu jako součásti zájmově umělecké činnosti a zároveň shrnu předchozí působení kutnohorských filmových amatérů.

První číslo desátého ročníku celostátního časopisu *Amatérský film* z roku 1978 uvozuje komentář citát z vystoupení Gustava Husáka na XV. sjezdu KSČ: „Zájmová umělecká činnost je nedílnou součástí socialistického způsobu života a významným prostředkem rozvíjení tvořivých schopností lidí.“¹⁰ Amatérský film, který patřil pod souborný název Zájmově umělecká činnost (někdy též ZUČ),¹¹ tedy na základě dobových proklamací nemusíme chápat pouze jako jakési marginální historické vlákno, ale jako součást určitého politického zájmu. To samozřejmě ale neznamená, že by amatérský film byl pod podobným drobnohledem státního aparátu jako byla „oficiální kultura“, která byla šířená masověji a kontrolována systematictěji. Jen nám tato poznámka pomáhá vnímat i další vlivy na tvorbu a organizaci filmových amatérů. Podobných proklamací z úst politických aktérů se ale v tomto časopise objevuje víc, např. projevy tehdejšího ministra kultury Klusáka.¹² Husákův citát nám částečně umožňuje pochopit různé vlivy, které na amatérský film působily.

Sedmdesátá léta a část osmdesátých let jsou v naší historii známá pod shrnujícím (a nepřesným) názvem normalizace. Po liberálních 60. letech a reformním roce 1968 se socialismus pokusil o „ideologický návrat ke kořenům,“¹³ tedy k ideálům poválečné „lidově demokratické revoluce.“¹⁴ Ačkoli na začátku padesátých letch ještě myšlenky socialismu podle

¹⁰ akr, Komentář. *Amatérský film* 10, 1978, č.1, s. 1.

¹¹ Pod ZUČ se také řadily různé další činnosti, jako je například amatérská fotografie, divadlo, výtvarné umění apod.

¹² Např. v úvodním komentáři druhého čísla roku 1977 je zahrnut citát o nutnosti masově rozšiřovat zájmově uměleckou činnost. Viz. jak, Komentář, *Amatérský film* IX., 1977, č.2, s. 25.

¹³ Jan Rychlík, Každodennost v Československu v období tzv. normalizace. In: Jaroslav Pažout (ed.), *Každodenní život v Československu 1945/48-1989*. Praha-Liberec: Ústav pro studium totalitních režimů-Technická univerzita v Liberci 2015, s. 38.

¹⁴ Rychlík, Každodennost v Československu v období tzv. normalizace, s. 37.

historiků věřila velká část lidí¹⁵, sedmdesátá léta, stále ještě pod vlivem předchozího liberálního desetiletí, se už však měla nést v tiché toleranci režimu. Jak píše ve své knize o chalupářství Petra Schindler-Wisten: „Po rozčarování po srpnu 1968 se lidé přestali o politiku výrazněji zajímat, na druhou stranu ani představitelé tehdejší garnitury se o politický dialog s občany příliš nesnažili.“¹⁶ Nechuť žít politikou či veřejným životem se tak u obyvatelstva projevovala většími tendencemi realizovat se v soukromí,¹⁷ tedy – a to se s dobou nemění – žít svými „každodenními radostmi a starostmi.“¹⁸ Je otázkou, jak moc právě tato tendence obyvatel víc se „schovávat“ před režimem – fenomén právě do určité míry pozorovatelný u rozvoje výše zmíněného chalupářství v sedmdesátých letech – je možno pozorovat právě při rozvoji státem podporované zájmové umělecké činnosti. Decentralizovanost organizovaného amatérského filmu, kdy pravděpodobně každý amatérský filmový klub fungoval jinak, nám znemožňuje postihnout „fenomén“ amatérského filmu a politických či společenských vlivů jako celku.

Mimochodem, téma centralizace u kinoamatérů bylo ve sledovaném období aktuální. Návrhy přicházely periodicky v podobě schvalování plánů pětiletých na sjezdech KSČ a z nich vycházejících plánů rozvoje oblasti zájmově umělecké činnosti schvalovaných a dále projednávaných na národních konferencích o zájmově umělecké činnosti,¹⁹ z Hlavních směrů kulturně výchovné činnosti pro daný rok schvalovaných vládou ČSR²⁰ či dalších plánů Ústavu pro kulturně výchovnou činnost (ÚKVČ),²¹ a to mimo jiné v nikdy nenaplněné idey centralizovaného vzdělávání filmových amatérů formou např. Lidových konzervatoří.²² Zda některé z proklamovaných „centralizačních“ návrhů dosáhly naplnění v rámci amatérského filmu a zda a jak se reálně projeví v praxi amatérského filmu je téma na samostatný výzkum.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Zároveň ale v poznámce pod čarou zmiňuje, že jistý nezájem o politiku se projevoval už v šedesátých letech. Viz. Petra Schindler-Wisten, *O chalupách a lidech: Chalupářství v českých zemích v období tzv. normalizace a transformace*. Praha: Univerzita Karlova Nakladatelství Karolinum 2017, s. 56.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Rychlík, *Každodennost v Československu v období tzv. normalizace*, s. 38.

¹⁹ Např. Miroslav Šmolík, K plnění plánu rozvoje zájmově umělecké činnosti. *Amatérský film* 12, 1980, č. 10, s. 218.

²⁰ Např. pro rok 1984 byly vytyčeny 3 hlavní úkoly: výchova k vědeckému světovému názoru, k ekonomickému myšlení a jednání a vystupňování boje za mír, na jejichž plnění se měla podílet i zájmově umělecká činnost. Základní cíle společně s námětovými a tematickými okruhy měly být obsaženy i v koncepcích soutěží, přehlídek a festivalů i v jejich řádech, které by se měly stát metodickým vodítkem pro kulturně výchovný aktiv i pro amatérské tvůrce. Viz. anonym, Komentář. *Amatérský film* 16, 1984, č. 2, s. 25.

²¹ ÚKVČ byl u amatérského filmu hlavním centrálním metodickým zařízením. Emil Pražan, Co připravuje ÚKVČ. *Amatérský film* XVIII, 1986, č. 5, s. 98.

²² Lidové konzervatoře byly jen v některých krajích a ani ty neměly jednotné vzdělávací osnovy. Viz. Emil Pražan, Jak dál v amatérském filmu. *Amatérský film* 11, 1979, č. 12, s. 267. Problém neotevření tříd amatérského filmu ve všech krajích reflektuje i pozdější článek Emila Pražana z roku 1988. Viz. Emil Pražan, Vzdělávací programy v krajích a okresech. *Amatérský film a video* 20, 1988, č. 6, s. 124.

Velký rozvoj organizovaného amatérského filmového hnutí je nicméně v každém případě spjatý právě s normalizační érou. V roce 1970 se uskutečnila první Česká národní soutěž amatérských filmů v Rakovníku spjatá s oslavami 25. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou.²³ Druhý ročník České národní soutěže amatérských filmů v roce 1971 byl již oficiálně pořádán jako součást Národního festivalu zájmové umělecké činnosti.²⁴ Od roku 1972 byly pravidelně vyhlašovány okresní festivaly zájmové umělecké činnosti²⁵, které byly do budoucna „motivován[y] vždy nejvýznamnější politickou událostí roku (30. výročí osvobození ČSSR, 60. výročí VŘSR, 30. výročí Vítězného února).²⁶ Na okresní kola navazovalo krajské kolo a poté i filmová část celostátního festivalu zájmové umělecké činnosti.²⁷

Přelom šedesátých a sedmdesátých let celkově přinesl vyšší počet různých soutěží a festivalů různého profilového zaměření.²⁸ Zároveň, jak zmiňuje Jiří Horníček, během normalizace počet soutěží amatérského filmu dále rostl.²⁹ Pro rozvoj amatérského filmu byly právě festivaly, soutěže a přehlídky důležité, protože znamenaly jedinou možnost ukázat svou tvorbu širšímu publiku a například festival Mladá Kamera v Uničově měl navíc za úkol objevovat nové talenty i pro případnou profesionální dráhu.³⁰ Nicméně je nutné dodat, že jednotlivé festivaly byly pod politickou kontrolou kulturních pracovníků při jednotlivých národních výborech.³¹

Rozmachu různých soutěží odpovídal i nárůstu počtu jednotlivých klubů amatérského filmu a možná i počtu samotných kinoamatérů. Podle Jiřího Horníčka v roce 1973 existovalo v ČSR zhruba tři sta padesát klubů shromažďujících zhruba čtyři tisíce amatérských filmařů.³² Časopis *Amatérský film* v roce 1979 zmiňoval podobné číslo „seriózních“ amatérů a čtyři sta kroužků.³³ Na konci osmdesátých let, jak uvádí Emil Pražan, mělo být v klubech organizovaných i soliterních amatérských filmařů, kteří se účastnili soutěží, zhruba sedm tisíc.³⁴

²³ Kučerová, *Poválečná amatérská kinematografie. Díl II., 1964-1974*, s. 21.

²⁴ Tamtéž, s. 23.

²⁵ Plnění úkolů, vyplývajících z rozpracování závěrů XV. Sjezdu KSČ na podmínky okresu v oblasti ZUČ (pro odb. kult. ONV 8.VI 1978, přepracované znění), s.1. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Horníček uvádí např. festivaly profilované podle šířky materiálu tématu, filmových oblastí a žánrů ad. Viz. Jiří Horníček, *Kinoamatéři*. In: Vladimír 518 a kolektiv (eds.), *Kmeny 0*. Praha: BIGGBOS-YINACHI, 2014, s. 201.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Pražan, *Kronika českého amatérského filmu: 70 let ČKK*, s. 171.

³¹ Horníček, *Kinoamatéři*, s. 201.

³² Horníček, *Kinoamatéři*, s. 202.

³³ akr, *Komentář. Amatérský film* 11, 1979, č. 11, s. 241.

³⁴ Pražan, *Kronika českého amatérského filmu: 70 let ČKK*, s. 198.

Právě filmové amatérské kluby, spadající pod ROH, OKS a další organizace, organizovaly amatérské filmaře a jsou pro úhel našeho výzkumu klíčové.

Kluby umožňovaly jednotlivým kinoamatérům vyměňovat si zkušenosti³⁵, nabízely technické zázemí,³⁶ a zároveň, jak zmiňoval Rudolf Mihle, se vytváří „parta“, která mohla společně „třeba točit větší věc.“³⁷ Právě pocit komunity se zdá být u československých klubů amatérských filmařů dost zásadní, neboť amatéry spojovalo nadšení pro věc, a, jak zmiňovala i zásadní postava kutnohorských kinoamatérů Bohuslav Kučera, mezi jednotlivými amatéry v klubu panovala „velká kamarádstvo“.³⁸

Vnitroklubové fungování podrobíme zkoumání v dalších kapitolách na modelu Filmového studia v Kutné Hoře. Filmové studio v Kutné Hoře nám může sloužit jako příklad klubu amatérského filmu, na němž si ukážeme vývoj amatérského filmu za normalizace. Avšak, jak uvidíme dále, jde o specifický prostor, který je na proklamovaných centralizačních tendencích značně nezávislý.

Podle dokumentu *Historie a současnost Filmového studia v Kutné Hoře*, uloženého ve Státním okresním archivu Kutná Hora (dále též SOKA KH), se dá za počátek organizovaného hnutí kinoamatérů v tomto městě považovat rok 1961.³⁹ V tomto roce vznikl první filmový kroužek při závodním klubu SVA⁴⁰ (později přejmenovaného na Praga, závody Klementa Gottwalda, n.p.), kde zájemci o amatérský film našli materiální zázemí a možnost tvořit.⁴¹ V průběhu 60. let zde vznikaly první hrané filmy, dokumenty, agitky, grotesky a dokumenty, k čemuž se pojí i filmová dokumentace města a činností Závodního klubu ROH SVA.⁴² Podle dokumentu shromažďoval klub v prvních letech pět až šest aktivních kinoamatérů.

V roce 1967 vznikl druhý kutnohorský amatérský kolektiv při Domu kultury a vzdělání (DKV), pozdějšího Okresního kulturního střediska (OKS), který amatérským filmařům poskytl první miniaturní klubovnu.⁴³ V Kutné Hoře v 60. letech rostl počet zájemců o amatérský film, který zřejmě začal být populární mezi občany města i díky veřejné přehlídce amatérského filmu

³⁵ Horníček, *Kinoamatéři*, s. 195.

³⁶ Horníček, *Kinoamatéři*, s. 196.

³⁷ Rozhovor s Rudolfem Mihle vedený 27. května 1998, uloženo v Orální historii NFA.

³⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21. 4. 1999 zaznamenal Rudolf Mihle za spolupráce P. Vrbaty, uloženo v Orální historii NFA.

³⁹ Radka Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia v Kutné Hoře*, s. 1. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno. Podle údajů dopsaných rukou na titulní stranu i dle údajů ze samotného textu pochází tato archiválie z roku 1986.

⁴⁰ Závodní klub Státních výroben autodílů, viz. Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21. 4. 1999.

⁴¹ Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia v Kutné Hoře*, s. 1

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž, s. 1-2.

v letním kině v roce 1968.⁴⁴ V roce 1970 došlo kvůli úbytku členů ve filmovém kroužku při ZK ROH SVA ke sloučení obou existujících klubů a vedoucím sloučeného kroužku se stal Bohuslav Kučera.⁴⁵ Ten klub vedl od té doby jeho zániku v roce 1989.⁴⁶ Rok 1971 se stal pro klub důležitým, neboť pod vlivem spřátelených polských filmových amatérů bylo v Kutné Hoře klubem otevřeno první kino amatérských filmařů v ČSR.⁴⁷ Díky němu se dostávaly jednotlivé filmy točené nejen kutnohorskými amatéry i mezi širší obecnost a konaly se zde festivaly amatérského filmu.⁴⁸ Zároveň ale Kino amatérských filmů využívala tamější průmyslová škola, v níž bylo kino umístěno, k dopolední výuce.⁴⁹ Mimo to jej využívaly i další školy, organizace Národní fronty a další kulturní zařízení.⁵⁰

Posledním přelomem pro nás byl rok 1978. Z důvodů nedostatečných prostor dosavadní klubovny a studia⁵¹ se od roku 1977 začalo s úpravou nově přidělených prostor, kde svépomocí členů klubu vzniklo nové vybavené Filmové studio.⁵² O rok později bylo toto studio zprovozněno a kutnohorští amatéři tak „získali další odrazový můstek pro pracovní tvorbu.“⁵³ Tímto momentem začíná naše sledované období.

⁴⁴ Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia v Kutné Hoře*, s. 3.

⁴⁵ Tamtéž, s. 5.

⁴⁶ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21.4. 1999.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia Kutná Hora*, s. 6-7.

⁴⁹ Tereza Brdečková, Kutnohorští filmaři. *Amatérský film* 10, 1978, č. 11, s. 246-247.

⁵⁰ Plán hlavních úkolů a činností SKP Kutná Hora na rok 1988, s. 15. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

⁵¹ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21.4.1999.

⁵² Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia Kutná Hora*, s. 16.

⁵³ Tamtéž.

3. Každodennost Filmového studia

Není úlohou této práce věnovat se polemice nad tím, kdo a jak nabývá definice amatérského filmaře. Je však dobré lehce se v souvislostech našeho tématu kutnohorského Filmového studia v tomto pojmu zorientovat. Právě na bázi různých prostorů se snaží Roger Odin tento termín popsat, kdy filmového amatéra hodnotí na fluidní ose amatér-profesionál.⁵⁴ Například popisoval, že amatérský filmař v rámci klubu je nutně bývalý rodinný filmař a „úcty si tudíž vyřizuje sám se sebou,⁵⁵ neboť musel odmítnout, aby „v jeho filmech vystupovala rodina.“⁵⁶ Tak to ale, jak například popisoval v rozhovoru klíčovým pamětník tohoto výzkumu Bohuslav Kučera,⁵⁷ ze kterého částečně budu vycházet i dále, v našem kontextu nebylo.

Tato kapitola popisuje kutnohorského amatéra skrze různé kontexty toho, jak pracoval, jaké měl motivace, co na bázi každodennosti dělal, jak se zapojoval do klubu a jak jej klub formoval. Nezmiňujeme se zatím o natáčení, ale o jiných úkolech, které amatér v rámci klubu provozoval.

3.1. Kutnohorský amatér

Pro začátek se musíme ptát, jak se vůbec amatér do klubu dostal, jaké měl motivace vůbec se do kinomatérského prostředí v Kutné Hoře přidat. Někteří filmoví historici i pamětníci uvádějí jako typický důvod pro vstup do klubu filmových amatérů šanci dostat se k drahé technice, kterou klub poskytoval k zapůjčení. Bohuslav Kučera tuto hypotézu potvrdil, když zmínil, že když si na konci padesátých let kupoval svou první malou 16mm kameru, stála zhruba čtrnáctidenní průměrný plat.⁵⁸ Svou roli hrály i nemalé náklady na filmovou surovinu.⁵⁹ Dá se říct, že celkový přístup k technice byl pro solitérního amatéra složitější oproti amatérovi sdruženému v klubu, ačkoliv ne nemožný. Jak psal Martin Blažiček, „řada tvůrců finanční náklady spojené s produkcí filmu [považovala] za jeden z největších problémů.“⁶⁰ Kučera zmiňoval, že pro mladého člověka, který se chtěl stát profesionálním filmařem a dostat se k filmování nebo posláze na filmovou školu, byla cesta skrze amatérský klub vcelku ideální.⁶¹ Velkou motivací tak k tomu, aby se amatér připojil ke klubu amatérských filmařů, alespoň

⁵⁴ Roger Odin, Otázka amatéra v trojím prostoru natáčení a šíření, *Iluminace* roč. 16, 2004, č. 3, s. 5-32.

⁵⁵ Tamtéž, s. 12.

⁵⁶ Tamtéž, s. 13

⁵⁷ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem práce v Kutné Hoře dne 26. 6. 2023

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Martin Blažiček, Paralelní média pozdního socialismu. In: Martin Mazanec, Sylva Poláková (eds.), *Mapování pohyblivého obrazu. Média, aktéři a místa v českém prostředí*. Praha: Národní filmový archiv 2022, s. 48.

⁶¹ Tamtéž.

v Kutné Hoře, byl tedy podle něj přístup k technice a materiálu, který klub finančně i materiálně zaštiťoval.⁶²

Další, s financemi možná částečně související důvod, ukazuje dokument o politicko-výchovné práci se soubory ZUČ: „Jestliže se podíváme podrobněji na jednotlivé obory zájmové umělecké činnosti, můžeme říci, že velmi dobrá je situace v oboru amatérský film, kde hraje důležitou roli určitá technická atraktivnost, přivádějící do kroužků amatérského filmu řadu nových zájemců z řad studentů i učňů.“⁶³

Mimo to Bohuslav Kučera zmiňoval jako další možnou velkou motivaci k připojení se ke klubu možnost dalšího vzdělávání. Kinoamatéři organizovali vnitroklubové semináře věnující se různým aspektům filmování, kam si i skrze osobní kontakty kutnohorští amatéři zvali filmové profesionály jako byli střihači Jan Kučera a Josef Valušiak,⁶⁴ kameraman Ilja Bojanovský a další.⁶⁵ Zároveň si zvali i lektory z jiných klubů a zkušené amatérské filmaře.⁶⁶

Podle různých dokumentů z archivu Jednotného klubu pracujících byl apel právě na to, aby se do kutnohorského Filmového studia zapojovala mládež.⁶⁷ Do klubu však reálně přicházeli lidé různých věkových kategorií. Podle Kučery byl věkový průměr zhruba třicet pět let, ale přidávali se jak mladí lidé, kteří věkový průměr snižovali, tak i starší, kolem padesáti let, a například jednomu členovi bylo i devadesát let.⁶⁸ Většinou šlo o muže, v klubu se však objevovaly i ženy, které podle slov pamětníka tíhly „spíše k vlastní poezii“⁶⁹ a často je do klubu přiváděli mužští členové, kteří se svými partnerkami chtěli sdílet své hobby.⁷⁰ Mezi lety 1978 a 1988 se v klubu sdružovalo mezi dvanácti až dvaceti osmi členy.⁷¹ Počet členů se téměř

⁶² Blažiček, Paralelní média pozdního socialismu, s. 48.

⁶³ Politicko výchovná práce se soubory zájmové umělecké činnosti (květen 1980), s. 2. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

⁶⁴ Tito dva střihači se věnovali amatérskému filmu systematicky, často také přispívali do časopisu *Amatérský film*. Josef Valušiak mimo to pořádal rozborové semináře na Mladé kameře v Uničově, viz. Aleš Odehnal, Rozborové semináře Josefa Valušiaaka na Mladé kameře v Uničově. In: Michal Böhm (ed.), *Česká škola střihové skladby*. Praha: Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU 2023, s. 113-118.

⁶⁵ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Plán hlavních úkolů a rozpočet na rok 1984. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

⁶⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁶⁹ Tereza Brdečková, Kutnohorští filmaři. *Amatérský film* 10, 1978, č. 11, s. 246.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Dostupná data říkají, že v roce 1978 bylo členů 25, v roce 1979 se objevuje počet 19, 1981 27 členů, 1980 čítá 19 členů, 1982 26 členů, 1984 21 členů, 1985 12 členů, 1. pololetí roku 1986 15 členů a v roce 1988 mělo být 18 amatérských filmařů působících ve Filmovém studiu. Pro roky 1983, 2. pololetí 1986, 1987 a 1989 data o počtech členů nejsou k dispozici. Pro rok 1978 viz. Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia Kutná Hora*, s. 17. Pro rok 1979 viz. Podkladový materiál pro zprávu o rozvoji ZUČ na Okrese KH (srpen 1979). Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno. Rok 1980 viz. Alena Kučerová, Dvě jubilea kutnohorských. *Amatérský film* 12, 1980, č. 8-9, s. 180. Rok 1982 viz. Přehled kroužků ZUČ na území města Kutné Hory v r. 1982. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno. Pro rok 1984 viz Plán hlavních úkolů a rozpočet na rok 1984. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno. Pro rok 1985 viz. Žádost o dotaci pro soubor /kroužek/ zájmové umělecké činnosti ze zájmového kulturního fondu České odborové rady na rok 1985. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR

neustále měnil, ačkoliv jádro členské základny zůstávalo stejné: „Stávalo se to třeba tím, že si [členové klubu] našli jinou práci, odstěhovali se z Kutné Hory, ale hlavně se obměňovali ti mladí, kteří odmaturovali, a hned se místo nich tlačili jiní.“⁷²

Pokud se někdo chtěl stát členem klubu filmových amatérů, stačilo podle pamětnické výpovědi Kučery přijít do klubovny Filmového studia,⁷³ kde se členové scházeli vždy ve čtvrtek.⁷⁴ K náboru možných budoucích členů klubu byla k dispozici i tabule na ulici na stěně před klubem,⁷⁵ ale Kučera dodává, že zas až tak spontánní zájem o amatérský film ve své době v Kutné Hoře nepanoval. Byl zde podle něj spíše velký zájem například o muzikantské soubory.⁷⁶ Případné z řad široké veřejnosti možná amatérský film odrazoval jistou technickou náročností, velký počet budoucích členů přicházel ovšem z kutnohorské střední průmyslové školy, která se právě zaměřením na elektrotechniku s možnostmi amatérského filmu překrývala.⁷⁷ „My jsme tady měli vždycky kolem deseti, dvanácti kluků, co bydleli na internátě, neměli v Kutné Hoře moc co dělat, tak najednou pro ně [amatérský film] byl úplně ideální věc. Byli rádi a dvěma jsme dokonce pomohli i profesionálně, že se poté dostali do televize.“⁷⁸

Když tedy zájemce o vstup do klubu amatérského filmu přišel do kutnohorského Filmového studia, byl zaregistrován, což ale zřizovatel nesledoval a byla to čistě záležitost klubu.⁷⁹ Na otázku, kdo všechno do klubu mohl vstoupit a kdo třeba ne, Kučera odpovídal, že „nikdo nebyl odmítnut, neboť ve statutu závodního klubu se psalo, že zájmová činnost je záležitost pracujících. Nesměli jsme nikoho odmítnout.“⁸⁰ Z této odpovědi ale zároveň vyplývá minimálně věkové omezení – klub byl určen pro dospělé členy. Po ukončení registrace dostal nový člen vlastní legitimaci, což znamenalo, že se zařadil do vnitroklubové hierarchie, každý tedy měl vlastní funkci typu předseda, místopředseda aj.⁸¹ Klub měl vlastního předsedu, který jako jediný musel udržovat kontakt se zřizovatelem, protože mezi nimi byl právní vztah, a

KH, nezpracováno. ROK 1986 viz. Hodnocení, rozbor a statistika činnosti Sdruženého klubu pracujících v Kutné hoře za I. pololetí 1986. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno. Pro rok 1988 viz Zápis z provedené inspekční akce ve Sdruženém klubu pracujících Kutná Hora (1988). Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

⁷² Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁷³ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁷⁴ Podle dokumentu z roku 1988 se konaly klubové čtvrtky od 17:00 hodin. Viz. Příloha Přehled souborů a kroužků k Zápisu z provedené inspekční akce ve Sdruženém klubu pracujících Kutná Hora (1988) Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

⁷⁵ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Tamtéž.

zřizovatel jej jako jediného evidoval.⁸² „Předsedové se scházeli jednou měsíčně na schůzi u zřizovatele, kde se informovalo o činnosti klubu, zároveň se žádalo o peníze a podobně. Dělal se rozpočet závodních klubů a každý z nich dostal peníze. Pokud jsme na rok dostali peníze a vyčerpali jsme je dříve, než rok skončil, tak jsme měli smůlu. Muselo se tedy s rozpočtem hospodařit.“⁸³ Další pozice v klubu zřizovatel podle našeho pamětníka nesledoval, takže například o pozici místopředsedy se už prý nezajímal.⁸⁴ Uvnitř kutnohorského klubu kinoamatérů však tyto pozice nabývaly údajně čistě formálního charakteru, mezi jednotlivými členy měl panovat kamarádský vztah, ani věkové rozdíly mezi jednotlivými členy se prý nebraly v potaz, všichni si tykali.⁸⁵ S tím souvisela i již zmiňovaná navazovaná přátelství, o nichž byla řeč v minulé kapitole, a vznik komunity. Touha po společnosti sice zřejmě nepatřila mezi prvotní motivace ke vstupu do klubu, ale byla něčím, k čemu samovolně docházelo skrze různé společné aktivity, jež klub prováděl.

Při příchodu do klubu neměl amatérský filmař žádnou pevně stanovenou roli ve filmovém štábu. Bohuslav Kučera popisoval situaci následovně: „Vyvíjelo se to z [amatérova] zájmu. Ptali jsme se na to, co ho zajímá. Kameramanem byl v klubu každý, tím to začínalo, každý chtěl držet kameru. Co se týče režisérů, to vznikalo až z potřeby u hraného filmu. Většinou, když někdo natáčel reportáž nebo dokument, tak byl sám sobě režisér i kameraman. Ale brzy všichni zjistili, že film je kolektivní záležitost a že udělat všechno sám je velký omyl. [...] Důležité bylo mít v klubu výtvarníka, který namaluje titulky. Měli jsme lidi, kteří byli úžasní zvukaři, dokázali pracovat s magnetofonem a s mixážním stolem. [...] V klubu právě technika byla a ta lidem pomohla vytvářet práci, kterou si zvolili. Někoho bavila kamera, někdo zjistil, že je pro něj lepší být u mixážního stolu. Tím se ty funkce trochu profesionalizovaly, protože někdo byl dobrý na zvuk, a všechno jsme to na něj házeli. [...] Jeden pán, vyučený mechanik, opravoval všechny kamery. Vůbec nenatáčel. Přišel do klubu, a protože ho bavilo rozdělat kameru, vyčistil ji, což normálně stálo dost peněz a kamera se musela posílat do Prahy.“⁸⁶ Rozdělení štábových rolí se tak zdá být u kutnohorských amatérů velmi liberální, z popisů vyplývá, že někteří ani natáčet nemuseli, důležitý byl převážně přínos pro chod klubu. Samotný klub a jeho členové tak tvořili svébytnou komunitu sama o sobě, která fungovala do jisté míry jako soběstačná jednotka - „skořápka, která se vytvořila vůči venku,“⁸⁷ jak ji popsal

⁸² Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

Kučera. „Snad ten režim šponoval lidi v zaměstnání, ale [v klubu] najednou cítili nějaké uvolnění, uvolnění názorů, lidé si začali věřit, což v té době nebylo jednoduché.“⁸⁸

Naznačovali jsem již v předchozí kapitole, že vůči amatérskému filmu jako celku se vytvářel určitý politický zájem ze strany vládnoucího establishmentu. Kutnohorský amatérský film, zřizován OKS a ROH JKP, tedy státní a oficiální odborovou organizací, se určitému politickému tlaku nevyvaroval. Řeč už byla o tom, že do klubu musel být přijat každý, neboť se tento bod objevoval ve statutu zřizovatele. Mimo samotné filmování, kterému se budeme věnovat v příští kapitole, politický zájem vnímal Kučera hlavně v tom, že pro stát byla zájmově umělecká činnost (a tedy i amatérský film) něčím, kam se člověk ukryl, zabavil se, a tím pádem nedělal nic, co by politický režim mohlo ohrožovat. Zevnitř klubu však prý žádné politické tlaky nepřicházely. „Zaplat' pánbůh, že v Kutné Hoře se sešli lidé, kteří nebyli takoví ti ideoví prevítí.“⁸⁹

3.2. Amatér a technologické možnosti

Vzhledem k vcelku omezeným technologickým i finančním možnostem bylo pro amatérský film příznačné využití filmového materiálu 8mm a 16 mm.⁹⁰ Od půlky šedesátých let byla možnost využívat i materiál Super-8.⁹¹ V sedmdesátých letech byly právě materiály 8 mm a Super-8 nejdostupnější,⁹² 16 mm film byl drahý a v kutnohorském klubu se na něj točilo ve sledovaném období málo, i právě kvůli větší cenové dostupnosti Super-8.⁹³ V sedmdesátých letech v Kutné Hoře ještě převažovalo využití „šestnácky“, protože byla kvalitnější než „super-osmička“, ale postupem času se přecházelo spíše na posledně zmiňovaný materiál, protože tyto kamery byly mimo jiné lehčí.⁹⁴ Super-8 kamery zároveň usnadňovaly natáčení tím, že měly automatické kazety, nemusela se ladit expozice a filmař se mohl plně soustředit na natáčení.⁹⁵ „Když později přišly zvukové kamery [Super-8], tak to byla předzvěst videa,“ popisoval situaci Kučera.⁹⁶

Při filmování žádný materiál nebyl prioritou.⁹⁷ Super-8 měla však oproti 16mm filmu nevýhodu v tom, že se nedala snadno kopírovat. Kvůli možnosti pořízení více kopií se

⁸⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Blažiček, *Paralelní média pozdního socialismu*, s. 47.

⁹¹ Hana Stavová, „Role a možnosti filmového amatéra v letech 1960-1989“ (Bakalářská práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2016), s. 9.

⁹² Blažiček, *Paralelní média pozdního socialismu*, s. 48

⁹³ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Tamtéž.

upřednostňovala výroba např. některých tzv. filmů na společenskou objednávku právě na 16 mm materiál.⁹⁸ U jiných typů zakázek, např. u filmů ze spartakiád bylo ovšem upřednostněno natáčení na Super-8.⁹⁹ Druhá polovina 80. let se už nesla spíše ve využívání videa.¹⁰⁰

Klub v rámci různých kroků při produkci filmu umožňoval využívat vlastní prostory. V časopise *Amatérský film* Bohuslav Kučera komentoval klubovnu takto: „Studio jsme vybavili tak, aby co nejlépe odpovídalo potřebám jeho členů a zároveň mohlo plnit i funkci okresního metodického centra a poradny spojené s opravárenskou a seřizovací službou. Vycházeli jsme při tom ze zásady, že musí sloužit všem filmařům, tedy i těm, kteří zatím nemají dost zkušeností s obsluhou náročnější techniky.“¹⁰¹ Klubový prostor se dělil na 4 místnosti: filmový ateliér (který bylo možno přestavět na projekční místnost), akusticky oddělenou promítací a zvukovou kabinu, střižnu a klubovnu.¹⁰² Díky přístupu k různým technologiím v rámci propojených místností tak mohly prostory sloužit i jak ke společenským, tak k networkingovým aktivitám, které spojovaly a rozšiřovaly komunitu. Vzniklo funkční centrum pro kutnohorské amatéry.

3.3. Síť vztahů mezi amatéry

Organizovaný amatérský film v Československu sedmdesátých a osmdesátých let se neskládal pouze z klubů a organizovaných či solitérních filmařů, součástí sítě byly i různé soutěže, na které se účelově některé amatérské filmy i točily.¹⁰³ Soutěže, alespoň podle názoru Bohuslava Kučery, nebyly tolik o samotném soutěžení jako o propojování se s dalšími amatéry napříč republikou: „My jsme jezdili na různé soutěže, kde jsme měli kamarády z celé republiky. Těšili jsme se na sebe. My jsme nebyli rivalové, když jsme prohráli, tak [...] vyhráli naši kamarádi.“¹⁰⁴ Pro kinoamatéry byly evidentně důležité různé sítě vztahů mezi jednotlivými kluby a kinoamatéry, neboť i skrze ně docházelo k různým spolupracím. Například když kutnohorští točili jednu ze spartakiád, bylo nutné využít několik kameramanů, kteří točili ve stejnou chvíli, a tak přijížděli pomáhat s prací na filmu pražští amatéři.¹⁰⁵ Tento příklad potvrzuje hypotézu, že amatérský film fungoval také jako socializační prostor, kde skrze dobrovolnou aktivitu docházelo k naplňování hobby i společenského vyžití. Kutnohorští amatéři bývali i v oficiálních materiálech vyzdvihováni mimo jiné pro „jejich úspěch v okresních, krajských i

⁹⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Bohuslav Kučera, Jak to dělám já: zařízení klubovny. *Amatérský film* 18, 1986, č. 7, s. 164.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

celostátních a mezinárodních soutěžích.“¹⁰⁶ Idea navazování různých vztahů mezi jednotlivými kluby se objevovala i v oficiálně deklarovaných plánech zřizovatele, kde bylo silně doporučeno v tomto seznamování pokračovat v rámci různých okresů a krajů.¹⁰⁷

Sítě vztahů, socializace mezi amatéry se projevovaly i jinými způsoby než výše krátce popsanými meziklubovými spolupracemi. Docházelo i k obcházení pravidel či ke kooperacím v prostoru „šedé“ ekonomiky. O ideových filmech „na společenskou objednávku“, se budeme zmiňovat až v další kapitole, ale Kučera společně s nimi popisoval, jak v rámci státní objednávky docházelo k pokoutnému dofinancování i jiných filmových projektů, a to i pro další spřátelené kluby: „Filmy se, aby se mohly rozmnožovat, posílaly do Zlína, kde byla jediná státní firma, která mohla kopírovat filmy. A když se udělal nějaký ideový film, třeba *Kronika okresu Kutná hora*, [...], tak jsme za to samozřejmě dali asi deset grotesek, abychom je rozmnožili. Oni to kopírovali najednou, ani se na to nepodívali. A my jsme takhle i cizím [amatérům], kteří takovou možnost neměli, říkali: „Pojďte si zkopírovat film, my vám to rozmnožíme.““¹⁰⁸

Spolupráce mezi amatéry ovšem neprobíhaly jen v rámci státu, kontakty si kutnohorští amatérští filmaři rozšiřovali i mimo hranice. Nešlo jen o Polsko v rámci Kina amatérských filmů, o němž je řeč dále, ale také o mezinárodní mezi-klubovou dohodu o natáčení filmů. Kutnohorští a jejich polští přátelé se domluvili na tom, že budou každý rok psát jeden scénář, podle něhož oba kluby natočí každý svůj film ve své jazykové verzi.¹⁰⁹ Postupně se přidali i maďarští a němečtí amatéři.¹¹⁰ Každý rok tak nakonec vznikaly až čtyři filmy podle jednoho společného scénáře, které si poté klubisté ze všech čtyř zemí společně promítali na přehlídce a jednotlivé filmy vyhodnocovali.¹¹¹ Podle Kučery byl na každém filmu vidět jiný humor. Zároveň skrze tyto tvůrčí vztahy sílila i další mezinárodní spolupráce, hlavně v technické oblasti.¹¹² Díky ní se mohli kutnohorští dostat například k nedostatkovému doplňkovému zboží a zároveň podobně vypomoci zahraničním kolegům. Spontánní mezinárodní spolupráce navázaná zespoda ze samotných klubů byla evidentně pro všechny zúčastněné výhodná.¹¹³

¹⁰⁶ Přehled a hodnocení činnosti JKP za II. pololetí 1984, s. 8. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

¹⁰⁷ Plán OKS na rok 1981, Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹⁰⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹⁰⁹ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21. 4. 1999.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ Tamtéž.

3.4. Kino amatérských filmů

Velmi zajímavým i významným fenoménem kutnohorského i českého amatérského filmu své doby se ukázalo být Kino amatérských filmů v Kutné Hoře. Šlo o reálně provozované kino orientované na amatérskou tvorbu. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, kino vzniklo v roce 1971 jako první svého druhu v Československu.

Už od konce šedesátých let se řešila mezi kutnohorskými otázka, jak amatérské filmy rozšířit mezi veřejnost, protože do té doby klubisté natáčeli pouze „do šuplíku“, pro své kolegy v klubu a blízké a na malé soutěže.¹¹⁴ V roce 1970 byli kutnohorští amatéři pozváni předsedou Polské federace amatérských filmů do Wroclavi,¹¹⁵ a na místě zjistili, že Kina amatérských filmů byla v Polské lidové republice vcelku rozšířený fenomén. Bohuslav Kučera na toto téma vzpomínal následovně: „My jsme se družili s Poláky, tak jsme jeli do Polska a měli jsme hned první návštěvu ve Wroclavi, kde bylo sídlo polských filmových amatérů. A tam najednou koukáme na stálé kino amatérských filmů [...] a bylo nám řečeno, že v každém okresním a krajském městě v Polsku je toto zařízení už dávno.“¹¹⁶ Situace u nás, jak ji popisoval Kučera, byla taková, že amatérský film nebylo žádoucí promítat někde jinde mimo soutěže, protože amatéři nebyli v tomto směru pod dostatečnou cenzurní kontrolou.¹¹⁷

Když kutnohorští přijeli z Polska s nápadem na kino, které by bylo věnované pouze amatérskému filmu, trvalo půl roku, než jej Ministerstvo kultury povolilo, neboť se v Kučerových slovech ani na Polsko, sice socialistickou zemi, nekoukalo nejlépe.¹¹⁸ „Měli jsme štěstí, že to tlačily odbory, takže to nakonec nějak vzali.“¹¹⁹ Velkou část platil závod, například dával peníze na tesařské a další práce, ale celkově si kino postavili samotní amatéři,¹²⁰ stejně jako prostory nového studia. Místní Tylovo divadlo zase poskytlo sklápěcí sedadla díky tomu, že zrovna procházelo rekonstrukcí.¹²¹

Dne 29. dubna 1971 bylo první kino amatérských filmů v Československu otevřeno.¹²² Kino se nacházelo v budově Střední průmyslové školy, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, a jeho garanty (alespoň v roce 1981) byly Středočeské krajské kulturní středisko v Praze, Střední průmyslová škola spojové techniky, Jednotný klub pracujících a Okresní

¹¹⁴ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21. 4. 1999.

¹¹⁵ Brdečková, *Kutnohorští filmaři*, s. 246.

¹¹⁶ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia v Kutné Hoře*, s. 7.

kulturní středisko v Kutné Hoře.¹²³ O provoz kina se staralo¹²⁴ kutnohorské Filmové studio a mělo to napsané i ve svém statutu.¹²⁵ Kino tedy, bez nároku na jakýkoli honorář, spravovali samotní filmoví amatéři spadající pod Filmové studio.¹²⁶ „Na schůzích [klubu] se stavěly služby, protože tam musel být uvaděč, bezpečnost, vždycky dva promítači. Minimálně tří-, čtyřčlenná služba v tom kině byla.“¹²⁷ V *Amatérském filmu* se psalo, že „[členové klubu] odpovídají za provoz kina včetně úklidu a starají se i o to, aby v hledišti fungovala klimatizace atd. Kromě toho je každý člen studia – a to je rovněž zakotveno ve statutu – povinen zastat funkci pokladníka nebo uvaděče.“¹²⁸

Program samotní amatéři neskládali. „Největší problém byl s obsahem, protože ten se musel zabezpečovat profesionálně. Nešlo, aby to dělali amatéři. Obsah zajišťovalo Okresní kulturní středisko, které mělo kontakty s institucemi, a hlavně [díky tomu mohly být promítány] i zahraniční věci.“¹³⁰ Program se sestavoval více než čtvrt roku dopředu a schvalovala jej rada kina, která se skládala ze zástupců zřizovatelů.¹³¹ Tituly filmů se půjčovaly i například z archivu Ústavu pro kulturně výchovnou činnost¹³², ale tento archiv nebyl velký, takže se často přistupovalo k tomu, že se společně s filmy zvali autoři na besedy, které v některých případech byly velmi populární. Například na pražského amatéra Rudolfa Mihleho „[bylo] vždycky plno.“¹³³ Důležitost kina pro okres i spojování pomyslného kinoamatérského prostoru a veřejnosti zmiňoval i dokument Rozpracování usnesení rady Středočeského krajského národního výboru, kde se můžeme dočíst úkol „[...] trvalou pozornost věnovat činnosti Kina amatérských filmů v Kutné Hoře, jako ojedinělému zařízení v této oblasti ZUČ, prohlubovat a zkvalitňovat jeho metodické poslání mezi filmovými amatéry i veřejností.“¹³⁴

Co se týče zahraničních filmů, byla situace trochu složitější i proto, že bylo nutné zajistit překlad.¹³⁵ Protože amatéři byli limitováni dobovými technologiemi, například se proto v amatérských filmech tolik nemluvalo, tak zahraniční filmy často podporovala hudba

¹²³ Alena Kučerová, Dvě jubilea kutnohorských. *Amatérský film* 12, 1980, č. 8-9, s. 180.

¹²⁴ A dodnes stará.

¹²⁵ Kučerová, Dvě jubilea kutnohorských, s. 180.

¹²⁶ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Kučerová, Dvě jubilea kutnohorských, s. 180.

¹³⁰ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Kučerová, Dvě jubilea kutnohorských, s. 180.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Rozpracování usnesení rady Středočeského krajského národního výboru č. 34 ze dne 26. ledna 1982 k plánu rozvoje ZUČ ve Středočeském kraji do roku 1985 na podmínky okresu Kutná Hora. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹³⁵ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

s anglickými titulky.¹³⁶ Většinou se jednalo o dokumenty, v nichž byl v nich komentář, který diváci dostali přeložený písemně přímo do ruky, což se nakonec stalo opakovanou praxí.¹³⁷ Jedinou institucí, která zahraniční filmy mohla zajišťovat, byl již zmíněný Ústav pro kulturně výchovnou činnost pod Ministerstvem kultury, který zajišťoval mimo jiné přímý kontakt na světovou asociaci pro amatérskou kinematografii UNICA.¹³⁸ Právě Ústav pro kulturně-výchovnou činnost a Český výbor UNICA zajišťoval, dle vzpomínek Kučery, pro kutnohorské Kino amatérských filmů zahraniční snímky a domlouval promítání s autory, kteří někdy i společně se svými díly přijížděli na diskuze.¹³⁹

Program kina ovlivňoval i ideologický rámec, rozhodně se nejednalo o útvar, který by byl vytržený z kontextu své doby. Podle vzpomínek Bohuslava Kučery fungovala v rámci kina autocenzura. „Objevil se třeba kluk, který byl v Tunisku nebo někde [...], a že tam natočil film s tím, že by ho [v kině] chtěl promítat. Tak samozřejmě jsme ten film museli [dopředu] shlédnout, abychom neměli malér, ale většinou to byly jen cestopisy, tak o nic nešlo.“¹⁴⁰ Ačkoliv tedy Kučera hovořil o jisté autocenzuře, je otázka, jak nakonec byl přesně program kina skládán, tzn. kdo a jak přesně program ovlivňoval. V tomto se všechny dostupné zdroje rozcházejí.

Podle slov Bohuslava Kučery se promítalo čtyřikrát týdně,¹⁴¹ ale tento údaj se nikde v archiváliích ani v jiných pramenech nepodařilo potvrdit. Podle údajů z roku 1978 se promítalo pravidelně každé úterý od 16:30,¹⁴² částečný program z května roku 1981 taktéž hovořil o útercích jednou týdně.¹⁴³ Také v časopise *Amatérský film* z roku 1978 se objevila informace, že kino pravidelně promítalo jednou týdně.¹⁴⁴ V témže časopise se zmiňovala Alena Kučerová, že ve svých začátcích kino promítalo čtyřikrát měsíčně, ale v roce 1981 už promítání podle tohoto zdroje probíhalo nepravidelně a záleželo na tom, jestli se podaří obstarat „hodnotné filmy.“¹⁴⁵ Problémy s dostupností filmů pro projekce souvisela evidentně také s vývojem technologie, protože v roce 1985 Bohuslav Kučera situaci komentoval takto: „Filmy, které nás zajímají, natáčejí amatéři za své prostředky na levnější superosmičku, takže existují

¹³⁶ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Zhodnocení kulturních akcí z oblasti ZUČ za rok 1978 (9.1.1979 OK ONV), s. 2. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹⁴³ Zájmová umělecká činnost na okrese KH a její podíl na volbách do zastupitelských sborů 1981, s. 2. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹⁴⁴ Brdečková, Kutnohorští filmaři, s. 247.

¹⁴⁵ Kučerová, Dvě jubilea kutnohorských, s. 180.

pouze v originále. A jak je známo, originál nechce nikdo dát z rukou, takže je třeba zvát na projekce i autory, což se na cestovním prodraží. Proto jsme museli snížit počet představení na jedno až dvě, maximálně tři za měsíc.¹⁴⁶ Další údaje o frekvenci promítání se nepodařilo dohledat.

Podobně neúplné byly i statistiky o návštěvnosti. Na počátku sedmdesátých let mělo mít kutnohorské Kino amatérských filmů kapacitu 120 míst.¹⁴⁷ V textu Terezy Brdečkové z roku 1978 se objevilo, že kino mělo stále kapacitu sto sedadel.¹⁴⁸ Ovšem Alena Kučerová v roce 1981 zmiňovala míst sto šedesát¹⁴⁹ a v roce 1985 zase sto dvacet sedadel, s možností rozšířit kapacitu až na sto čtyřicet, pokud byl velký zájem o představení ze strany diváků.¹⁵⁰ Za prvních deset let fungování kina se podle dobových bilančních statistik odehrálo 420 představení, na které přišlo dohromady 16 800 diváků.¹⁵¹ Průměrný počet diváků na jedno představení v první dekádě fungování kina byl tedy deklarován číslem 40. Podle již několikrát citovaného článku Aleny Kučerové se zdá, že ze začátku působení kina byl o jednotlivá představení větší zájem, který kolem roku 1974 upadal a hrozilo údajně i uzavření kina.¹⁵² V roce 1978 mělo mít kino od září do konce roku celkovou návštěvnost 850 diváků.¹⁵³ Roku 1981 chodilo na představení průměrně zhruba třicet diváků.¹⁵⁴ Nicméně podle fragmentárně dochované květnové návštěvnosti tří projekcí z roku 1981 se situace zdá být příznivější: na film *Okresní spartakiáda* 12. 5. dorazilo 83 diváků, 19. 5. na *Kroniku okresu Kutná Hora* 73 diváků a 26. 5. na pásmo více krátkých filmů byla deklarovaná návštěvnost 115.¹⁵⁵ O čtyři roky později se měla průměrná návštěvnost pohybovat mezi šedesáti až sedmdesáti lidmi.¹⁵⁸

Situace kina se změnila na přelomu osmdesátých a devadesátých let. V roce 1990 můžeme v časopise *Amatérský film* najít zmínku, že Kino amatérských filmů v Kutné hoře už „druhý rok nepromítá, protože [...] nejsou pro změnu k sehnání nastřelovací hřebíky [k novým sedačkám].“¹⁵⁹ Bohuslav Kučera tento výrok v rozhovoru korigoval¹⁶⁰ s tím, že sice kino chvíli nepromítalo, ale až v devadesátých letech.¹⁶¹

¹⁴⁶ Alena Kučerová, *Cesty za divákem. Amatérský film* 17, 1985, č. 5., s. 100.

¹⁴⁷ Zajíčková, *Historie a současnost Filmového studia*, s. 6.

¹⁴⁸ Brdečková, *Kutnohorští filmaři*, s. 247.

¹⁴⁹ Kučerová, *Dvě jubilea kutnohorských*, s. 180.

¹⁵⁰ Kučerová, *Cesty za divákem*, s. 100.

¹⁵¹ Kučerová, *Dvě jubilea kutnohorských*, s. 180.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ *Zhodnocení kulturních akcí z oblasti ZUČ za rok 1978 (9.1.1979 OK ONV)*, s. 2.

¹⁵⁴ Kučerová, *Dvě jubilea kutnohorských*, s. 180.

¹⁵⁵ *Zájmová umělecká činnost na okrese KH a její podíl na volbách do zastupitelských sborů 1981*, s. 2.

¹⁵⁸ Kučerová, *Cesty za divákem*, s. 100.

¹⁵⁹ Antonín Trš, *Z kroužků a studií: Vyklízení pozic v Kutné Hoře? Amatérský film a video* 22, 1990, č. 6., s. 126.

¹⁶⁰ *Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.*

¹⁶¹ *Kino amatérských filmů mimochodem v Kutné Hoře funguje dodnes, ačkoli mělo i nějaké přestávky.*

Kutnohorské Kino amatérských filmů bylo v českém kontextu jedinečným fenoménem, které fungovalo pro zdejší kinoamatéry jako klíčová aktivita, protože klubisté pravidelný provoz zajišťovali a stal se tudíž neopominutelnou součástí členství v klubu.

3.5. Pořadatelská činnost

Už z dosavadního výčtu klubových aktivit se může zdát, že pro kutnohorského amatéra musel být jeho koníček významnou součástí života. Kromě pravidelných porad, natáčení filmů, starání se o provoz kina i klubové prostory, navazování a pěstování vztahů napříč kluby v Československu i v zahraničí, výlety na soutěže a festivaly klub pořádal různé další akce. Šlo jak o akce oficiální, tedy ty iniciované shora, tak i další aktivity dobrovolného charakteru.

Často se v plánech na jednotlivé roky v rámci plánů OKS objevovalo pořádání oficiálních regionálních festivalů amatérského filmu. Z dochovaných informací se zdá, že pokud se právě takové akce konaly v Kině amatérských filmů v Kutné Hoře, jejich pořadatelem byly buď Okresní kulturní středisko, Jednotný klub pracujících nebo později Sdružený klub pracujících a kino bylo čistě využito jako prostor pro jejich konání. Role klubistů tedy v tomto případě byla zajistit celou akci „produkčně“, ne ji oficiálně pořádat a účastnit se na ní obsahově. Například v Plánu hlavních úkolů a činnosti SKP Kutná Hora na rok 1989 byla na květen naplánována Krajská soutěž amatérských filmů ve spolupráci s OKS a KKS¹⁶³ a na prosinec pak Okresní festival amatérského filmu.¹⁶⁴ Podobně naplánovanou a amatéry produkčně zajištěnou akci mohly ale nemusely být regionální karnevaly filmových amatérů v obce Roztěž, objevující se v plánech práce ZUČ na rok 1986¹⁶⁵ nebo na rok 1988.¹⁶⁶ Podobných typů akcí, jako byly okresní a krajské festivaly nebo projekce v rámci Měsíce československo-sovětského přátelství, najdeme v plánech činností amatérských filmařů mnoho.

Avšak ne všechno bylo nařízené. Již byla řeč o důležitosti kamarádství a prohlubování vztahů uvnitř klubu. Důkazem je, že podle slov Bohuslava Kučery spolu amatéři občas trávili dokonce společně Silvestry nebo podobné typy akcí.¹⁶⁷ Ty pak probíhali zcela neformálně, nezávisle na zřizovateli klubu, čistě ze zájmu se scházet a více poznávat i rodiny a blízké.

¹⁶³ Kulturní středisko. Viz. Plán hlavních úkolů a činnosti SKP Kutná Hora na rok 1989, s. 8. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

¹⁶⁴ Plán hlavních úkolů a činnosti SKP Kutná Hora na rok 1989, s. 11.

¹⁶⁵ Plán práce ZUČ na rok 86. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno

¹⁶⁶ Plán hlavních úkolů a činnosti SKP Kutná Hora na rok 1988, s. 15. Uloženo v SOKA KH, f. ROH-OOR KH, nezpracováno.

¹⁶⁷ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

3.6. Archivní činnost

Součástí Filmového studia byl i obsáhlý archiv. Každoročně v klubu vznikalo okolo dvanácti až patnácti filmů¹⁶⁸, které se poté ukládaly na jedno místo. V roce 1990 bylo v tomto archivu shromážděno na 350 hotových filmů¹⁶⁹ a 1.500 filmových cívek s různými fragmentárními materiály.¹⁷⁰ Kučera dodal, že v archivu byly uloženy filmy z celého kutnohorského okresu, neboť jednotlivá studia a kluby spadaly pod OKS v Kutné Hoře.¹⁷¹ Kutnohorské OKS vydalo katalog všech filmů z okresu, kterých mělo být třináct set až čtrnáct set, z nichž zhruba sedm set pocházelo pouze z Kutné Hory.¹⁷²

Součástí amatérského natáčení v Kutné Hoře byla i dokumentační praxe, kdy – jak dodával například Kučera – amatéři točili všechny požáry ve městě.¹⁷³ Archiv tak nesloužil pouze k uchování kinoamatérského dědictví, ale byl také audiovizuálním archivem města a v neposlední řadě fungoval pro klubisty jako jakási skrýš pro politicky citlivé záběry. Jde nejen o dokumentaci jara roku 1968, ale také příjezd tanků Varšavské smlouvy do Kutné Hory 21. srpna.¹⁷⁴ Tyto záběry byly pod názvem *Pravda vítězí* schované v archivu, kde o nich spousta členů během normalizace ani nevěděla.¹⁷⁵ Záběry, které mohly způsobit dotčeným osobám výrazné komplikace, byly vcelku jednoduše uschovány mezi ostatními filmy v oficiálním archivu klubu. „Když se nás někdo zeptá: kam jste dali ty filmy z šedesátého osmého roku? No my jsme je nikomu nedali, ten film byl ve škatulích, ve velkých regálech, byl tam název *Pravda vítězí* a nikoho nikdy nenapadlo, že by tam měl šťourat.“¹⁷⁶

„Archivní“ práce klubu byla dobrovolná a spravovaná pouze amatéry, nikdo jiný se o to, co se po dotočení a festivalovém uvedení s dílem stalo, údajně nezajímal. „My jsme si z vlastního zájmu dělali seznam filmů, ale kde ty filmy jsou, inventura filmů, to nikoho vůbec nezajímal. Což byla obrovská klika, protože díky tomu tady ty filmy dneska jsou.“¹⁷⁷

¹⁶⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21.4. 1999.

¹⁶⁹ Antonín Trš, Z kroužků a studií: Vykližení pozic v Kutné Hoře? *Amatérský film a video* 22, 1990, č. 6., s. 126.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Více o natáčení 21. srpna 1968 amatérskými filmaři v Kutné Hoře viz. Radomil Šibrava, „Město Kutná Hora v roce 1968“ (Diplomová práce, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy 2019).

¹⁷⁵ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Tamtéž. Filmy jsou dle informací Bohuslava Kučery uloženy v Národním filmovém archivu a v archivu Videofilm studia Kutná Hora.

Závěr

Je těžké bez dalšího výzkumu zhodnotit, jak moc byli kutnohorští kinoamatéři specifičtí oproti jiným klubům v Československu. Sám Bohuslav Kučera často v rozhovoru zdůrazňoval nejasná pravidla v amatérském hnutí, tedy že to, co platilo pro Filmové studio, nemuselo fungovat kdekoli jinde.¹⁷⁸ Záleželo na mnoha okolnostech – aktivních tahounech v kolektivu klubistů, zřizovateli, regionální situaci.

Pro kutnohorské Filmové studio v daném období zcela určitě platilo, že se vytvořila silná, stmelená a činorodá komunita, která se neomezila na oficiální aktivity, ale fungovala také velmi spontánně. Klíčovou aktivitou bylo otevření a provoz unikátního Kina amatérských filmů, které jako první v republice vzniklo právě v tomto městě. Až snad v osmdesátých letech se objevovala další podobná kina, což dokládá časopis *Amatérský film*, kde se v osmdesátých letech otiskovaly částečné programy několika amatérských kin.¹⁷⁹ Minimálně v sedmdesátých letech se jednalo vysoce pravděpodobně o jedinečný fenomén, specifický právě pro Kutnou Horu a její Filmové studio.

Kutnohorský kinoamatér tak nemohl být jednoduše definován jako někdo, kdo se rozhodl přejít z pozice rodinného filmaře na organizovaného. Motivací pro vstup do klubu bylo zřejmě mnoho. Kromě zmiňovaných vzdělávacích seminářů, možnosti dostat se k nákladné filmové a zvukové technice nebo třeba možnosti točit v týmu a učit se tak řemeslu, které někteří poté využili při studiu specializovaných vysokých škol, mohlo jít o nábor ze strany kamaráda nebo rodinného příslušníka. Toto téma by určitě mohlo být případně pro budoucí badatele nosné i v dalším studiu amatérského filmu obecně.

Tato kapitola se snažila naznačit, jak takový život člena Filmového studia mohl vypadat, jak byl amatér definován různými úkoly a možnostmi v rámci prostoru kutnohorského klubu. Zároveň se pokusila skrze statistiky návštěvnosti Kina amatérských filmů ukázat, jak veliký mohl být zájem veřejnosti i širší komunity filmových amatérů. Každodennost amatérského filmaře v Kutné Hoře sedmdesátých a osmdesátých let byla naplněna mnohem více různorodými aktivitami, než by se na první pohled mohlo zdát. Nyní už se můžeme přesunout k další kapitole, která bude popisovat, jak a co kutnohorští amatéři z Filmového studia natáčeli.

¹⁷⁸ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹⁷⁹ Například v roce 1985 se objevil v časopise program kina amatérských filmů v Mladé Boleslavi. Viz. Program kin amatérských filmů (Leden), *Amatérský film* 17, 1985, č. 12, s. 265. V roce 1986 byl otisknut program i Kina amatérských filmů v Brandýse nad Labem. Viz. Program kin amatérských filmů (Říjen), *Amatérský film* 18, č. 8-9, s. 169. Téma kin amatérských filmů u nás však čeká na své vlastní zpracování.

4. Proces vzniku filmů

Mimo různé aktivity a úkoly, které byly popsány v minulé kapitole, se tak dostáváme k samotnému jádru amatérského filmu – samotnému filmování. Je zároveň velmi pravděpodobné, že některé náplně zde v práci opomíjíme, ať už je to naším zaměřením, nebo nedostupností informací a dat. Popíšeme si zde však náčrt možností spolupráce, jak a co kutnohorští kinoamatéři natáčeli a za jakých podmínek.

4.1. Dramaturgické plány

V popisu procesu tvůrčí praxe kutnohorských kinoamatérů se zastavme u zjištění, že i v amatérském filmovém klubu existovaly dramaturgické plány, které známe z této doby například z barrandovské praxe. Pokud jsme si dosud představovali, že filmoví amatéři v Kutné hoře jednoduše vzali kameru a šli točit, zjišťujeme, že to bylo asi trochu jinak.

Dochovaný plán Okresního kulturního střediska na rok 1981 zmiňoval chystané natočení tří „filmů v rámci společenské aktivity.“¹⁸⁰ Jednalo se o filmy *Dokument doby*, „stříhový pohled do historie KSČ, vzniku a činnosti okresní organizace,“¹⁸¹ *Za stříbrnými vrchy*, „barevný film k volbám do NV o práci a životě občanů Kutné Hory. Ve filmu vystoupí soubory ZUČ města,“¹⁸² a snímek *Život vítězí* věnovaný „třem příběhům lidí, kteří se vyrovnali s trvalými problémy invalidity – v rámci Mezinárodního roku invalidů,“ s důležitým dovětkem, že „Bude natočeno ve spolupráci s OV Svaz invalidů.“¹⁸³ V plánu se však neobjevovaly jen tyto „ideové filmy“, filmy „na společenskou objednávku,“ ale zároveň dokument zmiňoval i kategorii „filmy v rámci zájmové aktivity členů.“¹⁸⁴ Zde byl výčet těchto filmů: *Boj o půdu*, „dokument o životním prostředí, násilném ubývání orné půdy,“¹⁸⁵ *Neselhávající systém*, „hraná groteska pranýřující naše služby,“¹⁸⁶ *Podvodníci*, „hraná groteska pranýřující vztahy mezi lidmi,“¹⁸⁷ *Historie dolování*, „dokument o historii dolování na Kutnohorsku,“¹⁸⁸ a film *Sen*, jehož popis zněl „animovaný snímek.“¹⁸⁹ U každého z plánovaných titulů bylo uvedeno jméno tvůrce.¹⁹⁰ Tento dokument naznačuje dvě hlavní dramaturgické linie amatérské tvorby v Kutné Hoře tak, je je definoval zřizovatel. Je pozoruhodné, že samotný název „dramaturgický plán“

¹⁸⁰ Plán OKS na rok 1981. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Tamtéž.

se vázal pouze k filmům v rámci „společenské aktivity“, přičemž filmy v rámci „zájmové aktivity členů“ byly uvedeny samostatně. Je tedy možné, že jejich plán natočení nebyl natolik závazný.

V dalších dokumentech se už takto podrobně rozepsané plány nevyskytovaly. V Plánu práce OKS Kutná Hora 1983 se objevilo pouze to, že „v souladu s dramaturgickým plánem Filmového studia OKS a JKP ROH Kutná Hora [se má] zabezpečit natočení filmů: dokument o J.K. Tylovi /k roku Českého divadla/, ‚Za čest tovární značky‘ /dokument k výročí n. p. Praga/.“¹⁹¹ O tři roky později v plánu práce ZUČ už nebyly vypsány snímky ani spadající pod označení „film na společenskou objednávku,“ ale jen vlastní tvorba „dle dramaturgického plánu.“¹⁹² Jednalo se o filmy „*Kultura na okrese Kutná Hora, Amatérský film na Kutnohorsku, satira David a Goliáš, Sbohem bratře Eufáši* k 25. výročí studia atd.“¹⁹³

Co však tyto dramaturgické plány znamenaly pro samotné kutnohorské amatéry? Podle slov Bohuslava Kučery nešlo o žádné nařizování nebo konkrétní neměnné plánování, co mají amatéři točit.¹⁹⁴ „Okresní kulturní středisko, protože to byla rozpočtová organizace, muselo mít celoroční plán. Všichni metodici museli mít plán na celý rok, kdy je soutěž, kolik to bude stát atd.“¹⁹⁵ Dramaturgické plány tak podle něj nebyly ničím tak závazným, jako plány profesionálních filmařů, ale zevrubným „nástinem“, podle něhož klub dostával peníze na celý rok. Zřizovatel se údajně o uskutečnění realizace v plánu uvedených filmu nezajímal.¹⁹⁶

¹⁹¹ Plán práce OKS Kutná Hora 1983, s. 14-15. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹⁹² Plán práce ZUČ na rok 1986.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Tamtéž.

4.2. Proces filmování

Většinou se ve Filmovém studiu natáčely snímky dokumentárního rázu,¹⁹⁷ které, jak už bylo řečeno v minulé kapitole, většinou natáčel jeden konkrétní amatérský tvůrce. Dokumentární snímky byly v oficiálních dokumentech klubu často vyzdvihovány na úkor hraného filmu. Například v roce 1980 se v jednom sumarizujícím dokumentu Okresního kulturního střediska Kutná hora psalo, že „s uspokojením lze konstatovat, že právě amatérský film se stal pevnou součástí dokumentace filmů o našich závodech, plnění volebních programů apod. je toho dokladem.“¹⁹⁸ V plánech se zase často objevovala sobě podobná tvrzení, že se „[mělo] trvale prosazovat výraznější využívání amatérské filmové tvorby v oblasti dokumentace současnosti a významných událostí v okrese,“¹⁹⁹ či že „kladně [lze] hodnotit práci fotografů a filmařů, jejichž výsledky se ve stále větší míře stávají nedílnou součástí dokumentace socialistického rozvoje okresu, plnění programů Národní fronty i činnosti sborů pro občanské záležitosti.“²⁰⁰ Podle Bohuslava Kučery ale překvapivě „dokument dělali dva tři lidi,“²⁰¹ takže toto zaměření nebylo ani týmovou, ani v klubu převládající činností.

Hraných filmů vznikalo v klubu každoročně relativně málo, nejčastěji jeden až dva.²⁰² Samotný proces filmování hraných filmů však popisoval Kučera takto: „Scházeli jsme se v klubu každý čtvrtek, kde jsme probírali, co se v nejbližší době bude dít. Nešlo jen o natáčení, ale i třeba nějaké akce, kam pojedeme na soutěže, jaké filmy se tam dají. Filmy se v klubu vždycky promítaly, když šly na soutěže, aby se k nim každý člen mohl vyjádřit. [...] Když někdo chtěl něco natočit, tak jsme ho neovlivňovali. [...] My jsme tady měli tři čtyři kluky, kteří měli skvělé nápady. Ve skupině si vytvořili scénář a my jsme jim řekli: ‚Tady máte krabičky s filmem podle toho, jak to bude dlouhé. Tady máte kamery, tady mi to podepište a točte.‘ To byl v podstatě servis. ‚Tady máte zvukové studio, ozvučte to, nahrajte to na film.‘ [...] Co bylo ale podstatné, že na schůzích se ty filmy promítaly, aby je všichni zhodnotili.“²⁰³ Žádné další formality se kolem samotných fází produkce filmů údajně nekonaly. Filmové náměty ani filmy samotné nikdo neschvaloval.²⁰⁴

¹⁹⁷ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

¹⁹⁸ Politicko výchovná práce se soubory zájmové umělecké činnosti (květen 1980), s. 2. Uloženo v SOkA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

¹⁹⁹ Plán kulturně výchovných akcí na rok 1982 – odd. ZUČ. Uloženo v SOkA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

²⁰⁰ Návrh na zabezpečení usnesení rady S KNV č. 179 ze dne 28.6. 1983 k plnění plánu rozvoje umělecké zájmové činnosti ve Středočeském kraji do roku 1985, s. 5. Uloženo v SOkA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

²⁰¹ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

Kolektivní spolupráce na filmech byla v Kutné Hoře určitě klíčová. I v časopise *Amatérský film* Kučera popisoval přístup klubistů takto: „Děláme hraný film taky proto, že upevňuje partu – a ta je tady skvělá. Při práci na dokumentu se nikdy nepodaří vytvořit tak dokonalý kolektiv.“²⁰⁵ Ve stejném textu zároveň kritizoval přístup, který šel právě proti kolektivnímu smýšlení Filmového studia: „V letošním roce jsme přijeli do Mariánských Lázní s filmem *Jeden den v roce*. Jestliže se nepovedl – a taková je skutečnost – bylo to podle mne proto, že jej točil jediný člověk. Věřím v sílu kolektivu. Už nikdy se nestane, aby jeden člověk držel kameru a zároveň režíroval.“²⁰⁶ I toto tak potvrzuje tvrzení Kučery, že až postupně se tvořila komunita, která držela pospolu. „Klub podporoval hraný film, protože se na tom mohli v klubu podílet všichni členové, a zaměstnalo to všechny. To bylo dobré, protože se na to všichni těšili.“²⁰⁷ Většinou se z hraného filmu točily grotesky či, jak je nazýval Bohuslav Kučera, veselohry²⁰⁹ a další žánry, se kterými měli kutnohorští kinoamatéři vcelku velké úspěchy na festivalech. Některé jejich filmy byly promítány a dostávaly ceny na celostátních soutěžích amatérského filmu²¹⁰ či vyhrály benátského Oskara²¹¹.

4.3. Filmy na společenskou objednávku

Už víme, že tvorba kutnohorských amatérů se dá rozdělit na dvě skupiny: filmy, které vznikaly čistě z iniciativy samotných kinoamatérů, a snímky, které můžeme schovat pod název „na společenskou zakázku/objednávku.“ Proces „svobodné“ tvorby byl popsán výše. Žánr reportáže se využíval jak ve volné tvorbě, tak mohl zároveň spadat pod společenskou zakázku. Kučera například zmiňuje točení prvomájových oslav: „První máj se točil pravidelně, po celou dobu, co kutnohorský klub existoval. Neexistovalo, že by filmoví amatéři první máj netočili. V archivu jich máme metráky. Ale zároveň jsou i nějaké, které nemáme, a to z jednoho důvodu: přišli jsme na to, že my je točíme, ale soudruzi se na ně nedívají. Poslední tři první máje už jsme točili tak, že jsme v kameře neměli film. Oni byli rádi, že tam s kamerami točíme, ale sami se na to nepodívali.“²¹³

Zaměříme se na to, jak do kutnohorského Filmového studia pronikaly právě tyto společenské „zakázky“, neboť jde o téma, které je v amatérském prostoru u nás zatím nepopsané.

²⁰⁵ Tereza Brdečková, Kutnohorští filmaři. *Amatérský film* 10, 1978, č. 11, s. 246.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Viz. an, Festival amatérských filmů ČSR, *Amatérský film* 18, 1986, č. 8-9, s. 185. Nebo an, Celostátní soutěž, *Amatérský film a video* 21, 1989, č. 8-9, s. 173.

²¹¹ Tereza Brdečková, Kutnohorští filmaři, s. 246.

²¹³ Tamtéž.

„Natačení politických dokumentů má ve Filmovém studiu Jednotného klubu pracujících ROH a Okresního kulturního střediska v Kutné Hoře již svou dlouhou tradici,“ těmito slovy zahájil v roce 1985 Bohuslav Kučera svůj článek ke čtyřicátému výročí osvobození.²¹⁴ Dobová formulace „politický dokument“ měla sice na mysli čistě dokumentární praxi, jak je v článku vysvětleno dále, ale u kutnohorských amatérů se vyskytovala i hraná „politická“ tvorba. Například v Plánu okresních kulturně výchovných akcí na rok 1987 se psalo, že „studio realizuje na požadavky zřizovatelů filmy na společenskou objednávku [...]“.²¹⁵ Ačkoli byla tato tvorba pojmenována „společenská zakázka/objednávka,“ ve skutečnosti úplně o zakázku nešlo. „My jsme nesměli dělat zakázky. Jestliže jsme pro Národní výbor tehdy točili film *Kronika okresu Kutná Hora*, tak to byla společenská zakázka, která byla zajímavá tím, že se zneužili²¹⁶ filmoví amatéři pro společenskou potřebu.“²¹⁷ Peněžně ohodnocení však amatéři za tuto činnost nebyli: „My jsme za to dostali to, že ‚máte kamery, máte filmy, my vás tady platíme, tak taky udělejte něco pro nás.‘ Takhle to začalo. Jak se to udělalo jednou, tak už jsme to dělali i podruhé.“²¹⁸ Podle dokumentu z roku 1981 měly právě tyto filmy i větší rozpočty než ty, které vznikaly v rámci „zájmové aktivity členů studia.“²¹⁹ Ačkoli mluvil Kučera o „zneužití“ amatérů zřizovateli, samotní kutnohorští amatéři těchto „zakázek“ dokázali využít i ve svůj vlastní prospěch. „Přijeli soudruzi ze Slovenska z okresu Trebišov, a když se jim promítla *Kronika okresu Kutná Hora*, tak to hned chtěli. Tak tam jel celý štáb na čtrnáct dní, ten okres je třikrát tak velký jak kutnohorský. Točili jsme tam, byli jsme rozdělení na dvě skupiny. S amatérským filmem to společné mělo pramálo, ale pro nás bylo výhodné, že jsme se tam podívali. Měli jsme zaplacené jídlo, cestu... Všechno pro nás bylo zadarmo.“²²⁰

Zároveň právě s filmy na společenskou objednávku mohl souviset i vcelku velký úspěch, kterým bylo ocenění kutnohorského Filmového studia Cenou Antonína Zápotockého za „angažovanou filmovou tvorbu a mimořádné výsledky v metodické činnosti pro rozvoj amatérského filmu ve Středočeském kraji“²²¹ jako prvnímu a jedinému kolektivu v prostředí amatérského filmu²²² Ústřední radou odborů v roce 1981.²²³

²¹⁴ Bohuslav Kučera, 40 na počest osvobození. *Amatérský film* 17, 1985, č. 1, s. 3.

²¹⁵ Plán okresních kulturně výchovných akcí na rok 1987. Uloženo v SOKA KH, f. OKS KH, nezpracováno.

²¹⁶ Toto slovo Kučera v rozhovoru ve spojení s filmy „na společenskou zakázku“ a dalšími režimními výroky vůči amatérům používal vcelku často. Viz. Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²¹⁷ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Podle dokumentu měly filmy v rámci „společenské aktivity“ rozpočet 15 000 Kčs, přičemž filmy „v rámci zájmové aktivity členů studia“ dostaly 9000 Kčs. Viz. Plán OKS na rok 1981.

²²⁰ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²²¹ Alena Kučerová, *Dvě jubilea kutnohorských*, s. 181.

²²² Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²²³ Alena Kučerová, *Dvě jubilea kutnohorských*, s. 181.

Závěr

V této kapitole bylo navrženo, jak mohly vypadat některé procesy točení filmů v kutnohorském Filmovém studiu. Ačkoli je primárním základem práce optika každodennosti, je obecně složité dávat dohromady různé formy spoluprací z jednoho zdroje, kterým byl Bohuslav Kučera, zároveň vedoucí klubu. V tomto se nedá tolik říct o možnostech spolupráce nějak v širších souvislostech, ale přesto bylo zjištění, že natáčení amatérských filmu v Kutné Hoře probíhalo vcelku liberálně a bez větších zásahů, přínosné.

Překvapivým prvkem však byly filmy na společenskou objednávku, které nejsou něčím, co bychom si na první pohled s amatérským filmem spojili. Avšak důležitým zjištěním v této pasáži bylo to, že i kutnohorští, ačkoli možná tyto filmy točili s nevolí, nakonec právě této možnosti využívali ve svůj prospěch.

Kutnohorští tak mohou skrze svou tvorbu být definováni právě skrze tyto dva různorodé procesy – volnou tvorbu, která byla klubem v určitém smyslu kontrolována až při projekci, a filmy na společenskou objednávku, které byly nařízené shora. V tomto smyslu bylo překvapivé zjištění, že dramaturgické plány nakonec nenabývaly dogmatického charakteru, jak bychom si mohli čistě z archiválií myslet, a nevedly tak k plánování natáčení po jednotlivých fázích. Kutnohorské Filmové studio tak nakonec může i skrze různé procesy natáčení být považováno jako liberální a komunitní místo.

5. Rozpad klubu

Tato práce je omezena lety 1978 a 1989. Jak jsem již nastínil v druhé kapitole, právě tyto roky jsou pro klub klíčové. Pokud práce v některých momentech sledované období překračovala, bylo tomu tak z důvodů vysvětlení některých kontextů.

Rok 1989 je jasným předělem. Vlivem listopadových událostí se začal rozpadat státní socialismus a tato situace zapříčinila i brzkou transformaci kutnohorského klubu. Situaci Filmového studia se věnoval článek v časopise *Amatérský film* z půlky roku 1990, kde se nové podmínky kapitalistického režimu převáděly na budoucnost amatérského filmu,²³⁰ protože amatérský film nebyl „výdělečně činný.“²³¹ Bohuslav Kučera vzpomínal na pro něj jistě složité období plné nejistot takto: „[Klub] se rozpadl po sametové revoluci tím, že byli zrušeni zřizovatelé. Tím pádem celá ta technická základna okamžitě skončila. [...] Přes noc jsme neměli prakticky nic.“²³² Technika patřící městu nakonec mohla v klubu zůstat, ale technika patřící odborům měla být vrácena.²³³ Přes její zastaralost v době po nástupu videa nakonec kutnohorští amatéři techniku v nostalgii skupili do soukromého vlastnictví.²³⁴

V nové podobě však klub pokračoval i bez předchozích zřizovatelů.²³⁵ Klub už nebyl dotován ze státních peněz,²³⁶ ale soukromými osobami.²³⁷ To se však už dostáváme mimo zaměření práce.²³⁸

²³⁰ Viz. Antonín Trš, Vykližení pozic v Kutné Hoře?, s. 126-127.

²³¹ Tamtéž, s. 126.

²³² Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tuto otázku řešil právě Tršův článek o možném konci Filmového studia. Viz. Trš, Vykližení pozic v Kutné Hoře?, s. 126-127.

²³⁷ Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem.

²³⁸ Kinoamatéři jsou v Kutné Hoře aktivní dodnes.

6. Závěrečné zhodnocení

Předchozí kapitola nejistot v době transformace kutnohorského klubu kinoamatérů nepřímo poukazuje na hlavní „výhodu“ rozvoje amatérského filmu v době státního socialismu. Tou bylo nepochybně právě dotování státem, které umožnilo, aby celý prostor amatérského filmu mohl fungovat tak, jak bylo alespoň na příkladu Kutné Hory popsáno v této práci – tedy stabilně, kontinuálně, dlouhodobě se rozvíjet.

Hlavním katalyzátorem vzniku této práce byla zvědavost, nedostatek informací o každodenním životě amatérských filmařů za dob státního socialismu. Jak už bylo řečeno, několik prací a knih o českém amatérském filmu v této době existuje, žádná z nich nepopisuje život amatérů právě z této perspektivy. V tomto ohledu může být práce snad přínosná pro budoucí badatele. Ačkoliv předmětem výzkumu byl pouze kutnohorský klub, protože roztržitost amatérského filmového hnutí neumožňuje zatím popsat ho jako celek. Nejde jen o kluby a samotné amatérské filmování, ale o celou síť různých dalších aktivit kinoamatérů. Zmapování různorodých činností, které kutnohorští členové Filmového studia prováděli, může vést k dalším podobně laděným výzkumům v rámci jiných klubů, průzkumu soutěží, festivalů a jiných součástí amatérského filmu v Československu.

Hlavním problémem práce byla právě nemožnost opřít se o větší kontexty, do kterých by se dal kutnohorský amatérský film zasadit. Proto se často mluvilo rovnou o tématech, které nejsou uvedeny širších souvislostech. V tomto vidím největší limity práce, neboť i komparací různých dalších klubů kinoamatérů s kutnohorským Filmovým studiem bychom se mohli dostat k mnohem plastičtějším výsledkům a interpretacím. Není však v kapacitě jednoho bakalářského výzkumu toto obsáhnout.

Co se týče samotného výzkumu kutnohorských filmových amatérů, největším úskalím byly odchylky mezi tím, co se skrývalo v archivech a tím, co Bohuslav Kučera popsal v rozhovoru. Archivní listinné materiály související s Filmovým studiem, uložené ve fondech Okresní kulturní správy Kutná Hora a Revoluční odborové hnutí - okresní odborová rada Kutná Hora ve Státním okresním archivu Kutná Hora, obsahují často příliš formální nebo fragmentární informace, a staly se v kontextu výzkumu spíše navigátorem, kam se později vydat v rámci orální historie s cílem obě složky propojovat a porovnávat. Více relevantních informací poskytl nakonec rozhovor s jedním z hlavních činníků klubu, protože více odhaloval žitou každodennost než archiválie, které mnoho informací o tom, jak a proč reálně filmoví amatéři v Kutné Hoře pracovali, neskýtaly. Zároveň ale i v tomto vidím další limit práce, protože k věrnějšímu popsání tématu by bylo vhodné realizovat rozhovory s více amatéry, aby se

jednotlivá zjištění mohla porovnávat a obraz kutnohorských amatérů by tak mohl být mnohem živější a podnětější. Práci by také k dalším kontextům posunulo shlédnutí alespoň některých filmů, které kutnohorští natočili, a případné seznámení se soukromými archivy jednotlivých amatérů, které by mohly některé nejasné skutečnosti více osvětlit. Shlédnutí jednotlivých filmů je sice možné, a to buď Národním filmovém archivu nebo v archivu Videofilm studia Kutná Hora, avšak tuto informaci jsme získali až z rozhovoru vedeného autorem s Bohuslavem Kučerou, kdy už nebylo tolik času a příležitostí se na snímky podívat. Některé filmy jsou však dostupné na DVD u Bohuslava Kučery, nebo na stránkách Videofilm studia Kutná Hora.²³⁹

V práci se zároveň neobjevují skeny žádných archiválií, neboť pracujeme s nezpracovanými archivy, kde se nacházejí různé citlivé informace spadající pod směrnice GDPR.

I přesto si však myslím, že výzkum organizace kutnohorských amatérů přináší do výzkumu českého amatérského filmu nová fakta, nálezy a podněty k dalším výzkumům nejen v rámci Kutné hory, ale také v širších regionálních nebo tematických souvislostech.

²³⁹ Dostupný na <<http://www.videofilmkh.cz/tv.htm>> [cit. 13.8. 2023]

7. Seznam použitých zdrojů

Archiválie

SOkA Kutná Hora, f. Okresní kulturní středisko Kutná Hora, nezpracováno.

SOkA Kutná Hora, f. Revoluční odborové hnutí – okresní odborová rada, Kutná Hora, nezpracováno.

Bibliografie

BLAŽÍČEK, Martin Paralelní média pozdního socialismu. In: Martin Mazanec, Sylva Poláková (eds.), *Mapování pohyblivého obrazu. Média, aktéři a místa v českém prostředí*. Praha: Národní filmový archiv 2022, s. 48.

HORNÍČEK, Jiří, Kinoamatéři. In: Vladimír 518 a kolektiv (eds.), *Kmeny 0*. Praha: BIGGBOS-YINACHI, 2014, s. 195-202.

KUČEROVÁ, Alena, *Poválečná amatérská kinematografie. Díl II., 1964-1974*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost 1975, s. 41.

ODEHNAL, Aleš, Rozborové semináře Josefa Valušiaaka na Mladé kameře v Uničově. In: Michal Böhm (ed.), *Česká škola střihové skladby*. Praha: Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU 2023, s. 113-118.

PRAŽAN, Emil *Kronika českého amatérského filmu: 70 let ČKK*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu 2005, s. 198.

RYCHLÍK, Jan, Každodennost v Československu v období tzv. normalizace. In: Jaroslav Pažout (ed.), *Každodenní život v Československu 1945/48-1989*. Praha-Liberec: Ústav pro studium totalitních režimů-Technická univerzita v Liberci 2015, s. 37-38.

SCHINDLER-WISTEN, Petra, *O chalupách a lidech: Chalupářství v českých zemích v období tzv. normalizace a transformace*. Praha: Univerzita Karlova Nakladatelství Karolinum 2017, s. 56.

SZCZEPANIK, Petr *Továrna Barrandov: Svět filmařů a politická moc 1945-1970*. Praha: Národní filmový archiv, 2016.

SZCZEPANIK, Petr Úvod. Nová filmová historie, kulturní dějiny a archeologie médií. In: Petr Szczepanik (ed.), *Nová filmová historie*. Praha: Herrmann & synové 2004, s. 23-24.

56.

Diplomové práce

FLÍČKOVÁ, Alžběta „Amatérský film v Boskovicích“ (Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity 2011).

HUBÁČEK, Tomáš, „Československý amatérský animovaný film“ (Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 2017).

CHALUPA, Štěpán "Přerovský amatérský film v letech 1969-1990“ (Bakalářská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity 2021).

LAJDAROVÁ, Petra „Amatérský film – vývoj a úspěšné fungování na příkladu situace v Královéhradeckém kraji“ (Magisterská diplomová práce, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity 2011).

ŠIBRAVA, Radomil, „Město Kutná Hora v roce 1968“ (Diplomová práce, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy 2019).

Internetové zdroje

Oficiální stránky Videofilm studia Kutná Hora dostupné na WWW: <
<http://www.videofilmkh.cz/tv.htm>> [cit. 13. 8. 2023]

Periodika

Amatérský film 1977-1986

Amatérský film a video 1988-1990

ODIN, Roger Otázka amatéra v trojím prostoru natáčení a šíření, *Illuminate* roč. 16, 2004, č. 3, s. 5-32.

Orální historie

Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený 21. 4. 1999 zaznamenal Rudolf Mihle za spolupráce P. Vrbaty, uloženo v Orální historii NFA.

Rozhovor s Bohuslavem Kučerou vedený autorem 26. 6. 2023.

Rozhovor s Rudolfem Mihle vedený 27. května 1998, uloženo v Orální historii NFA.